

5951 Sayılı "Torba Kanun" Neler Getirdi?

Ömer BENOKAN

05.02.2010 tarih ve 27484 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan, 28.1.2010 tarih ve 5951sayılı "AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN" ile bir çok Kanunda değişiklikler yapıldı.

Söz konusu Kanun ile çalışma yaşamına ilişkin bazı kanunlarda da değişiklikler yapıldı. Bunlar aşağıdaki gibi açıklanabilir.

1. 05/05/1983 tarihli ve 2822 sayılı *Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu*'nun 12'nci maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi değiştirildi.

"Bakanlık; yetkili sendikanın belirlenmesinde ve istatistiklerin düzenlenmesinde, 01/08/2010 tarihinden itibaren kendisine gönderilen üyelik ve istifa bildirimleri ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işçi bildirimlerini esas alır. Bu tarihe kadar Bakanlıkça yayımlanmış bulunan en son işçi ve üye istatistikleri geçerlidir."

2822 sayılı Yasanın 12'nci maddesi işçi sendikalarının toplu iş sözleşmesi yapabilme yetkilerinin belirlenmesi ile ilgilidir. Söz konusu yetkinin alınabilmesi için, işçi sendikasının öncelikle kurulu bulunduğu iş kolunda çalışan işçilerin yüzde onu oranında işçiyi üye yapmış olması aranır. Bu işçi sayısı, işverenler tarafından yapılan işçi giriş ve çıkış bildirimleri ile (EK 1, EK 2) belirlenir ve her yıl Ocak ve Temmuz aylarında Resmi Gazete'de yayınlanırdı.

28.02.2009 tarih ve 5838 sayılı Kanun ile 2822 sayılı Kanun'un 12'nci maddesi değiştirilmiş ve aşağıdaki cümle eklenmişti. "Bakanlık; yetkili sendikanın belirlenmesinde ve istatistiklerin düzenlenmesinde, kendisine gönderilen üyelik ve istifa bildirimleri ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan işçi bildirimlerini esas alır."

Bu maddeye göre, 2010 Ocak ayında yayınlanacak Bakanlık istatistikleri Sosyal Güvenlik Kurumu sayıları esas alınarak yapılacaktı. Bu ise uygulamada pek çok işçi sendikasının yüzde on barajının altında kalmasına ve kaosa yol açacaktı.

5951 sayılı Yasa ile yapılan bu düzenleme ile 2010 yılı Ocak ayında yeni istatistik yayınlanmayacak, yayınlanmış son istatistik işlemlere esas alınacak. (MD 4)

2. 4447 sayılı Kanunun geçici 8 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "2008 ve 2009" ibaresi "2008, 2009 ve 2010" şeklinde değiştirilmiştir.

Kısa çalışma ödeneği 2008, 2009 yıllarında en çok üç ay yerine, en çok altı aylık süre için uygulanacaktı. Uygulama 2010 yılında da devam edecek. Madde aşağıdaki hale dönüştü.

"2008, 2009 ve 2010 yıllarında kısa çalışma için yapılan başvurulara münhasır olmak üzere, ek 2 nci maddenin ikinci fıkrasında kısa çalışma için öngörülen azami üç aylık süre, altı ay olarak uygulanır; üçüncü fıkrasında öngörülen kısa çalışma ödeneği miktarı % 50 oranında artırılarak ödenir ve kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler, başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülmez. Bu maddenin yayımı tarihinden önce uygunluk tespiti yapılan kısa çalışma başvurularında süre, işverenin talebi halinde aynı şartlarla ve bu maddede öngörülen süreyi aşmamak kaydıyla uzatılır." (MD 6)

3. 4447 sayılı Kanunun geçici 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Nisan ayına" ibaresi "Ekim ayına", "31/12/2009 tarihine kadar" ibaresi "31/12/2010 tarihine kadar", ikinci cümlesinde yer alan "31/12/2009 tarihini 30/6/2010 tarihine kadar" ibaresi "31/12/2010 tarihini 30/06/2011 tarihine kadar" şeklinde değiştirilmiştir.

Söz konusu madde, "2009 yılı Ekim ayına ait prim ve hizmet belgelerinde yer alan işçi sayısına ek olarak, 31/12/2010 tarihine kadar, işe alınma tarihinden önceki üç aylık dönem içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen prim ve hizmet belgelerinde kayıtlı sigortalılar dışındaki kişilerden olmak kaydıyla işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için; 5510 sayılı Kanunun 81 inci maddesinde sayılan ve 82 nci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hisselerine ait tutarı, altı ay boyunca İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Bu madde kapsamında işe almaya ilişkin 31/12/2010 tarihini 30/6/2011 tarihine kadar, primlerin Fondan karşılanma süresini ise altı aya kadar daha uzatmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir." Şekline dönüşmüştür.

Değişiklikle, Nisan ayına ait prim ve hizmet belgesi yerine 2009 Ekim ayına ait belgenin esas alınacağı, 31.12.2009 tarihine kadar işe alınan işçiler yerine 31.12.2010 tarihine kadar işe alınan işçilere uygulanacağı öngörülmüştür. Bakanlar Kurulu bu süreyi altı ay daha uzatabilecektir. (MD 7)

4. – 27/02/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 12 – Türkiye dışında ikamet eden yabancılar, çalışma izni başvurularını buldukları ülkelerdeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine yapar. Temsilcilikler bu başvuruları doğrudan Bakanlığa iletir. Bakanlık ilgili mercilerin görüşlerini alarak 5 inci maddeye göre başvuruları değerlendirir; durumu uygun görülen yabancılar çalışma izni verir. Bu izin, çalışma vizesi ve ikamet izninin alınması halinde geçerlilik kazanır. Çalışma izin belgesini alan yabancıların, bu belgeyi aldıkları tarihten itibaren en geç doksan gün içinde ülkeye giriş vizesi talebinde bulunmaları, ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde İçişleri Bakanlığına ikamet tezkeresi almak için başvurmaları zorunludur.

Türkiye'de geçerli ikamet izni olan yabancılar veya bunların işverenleri başvurularını Bakanlığa yurt içinden de yapabilir.

Mesleki hizmetler kapsamında çalışacak yabancılara akademik ve mesleki yeterlilik ile ilgili işlemleri tamamlanincaya kadar, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilir.

Mesleki eğitim alanı dışında istihdam edilecek yabancı uyruklu personel için bu Kanunda belirtilen görüşler alınmaz. Bu kişiler, akademik ve mesleki yeterlilik ile lisans talep ve yeterlilik uygulamasına tabi değildir.

Çalışma izinleri, ikamet sahibi yabancılar veya bunların işverenlerinin Bakanlığa yazılı talebi üzerine, bu Kanun ve bu Kanuna göre çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre verilir ve uzatılır.

Usulüne uygun olarak yapılan başvurular, belgelerin tam ve eksiksiz olması kaydıyla Bakanlık tarafından en geç otuz gün içinde sonuçlandırılır."

4817 Sayılı Yasanın 12'nci maddesinde yapılan değişiklikle, mesleki hizmetler kapsamında çalışacak yabancıların çalışma izinlerine kolaylık sağlanmıştır. Mesleki hizmetler kapsamında yer alan işlerde (mühendislik, mimarlık gibi) izin prosedürü oldukça uzuyordu. Mesleğin denkliğinin belirlenmesi işlemleri zaman alıyordu. Değişiklikle bu yabancılara bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilecek. Bu kapsamdaki kişiler için bir başka sorun ise, mesleki hizmet yapmayacak fakat örneğin idari görev yapacak kişilerin de bu prosedüre tabi olmalarıydı. Bu kişiler için akademik ve mesleki yeterlik ile lisans talep ve yeterlik uygulaması yapılmayacaktır. (Md 8)

5. 29/01/2004 tarihli ve 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan "31/12/2009" ibaresi "31/12/2012" şeklinde ve 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan "31/12/2004 tarihine kadar tamamlananlar için 31/12/2009" ibaresi "31/12/2007 tarihine kadar tamamlananlar için münhasıran 4 üncü maddenin uygulaması açısından 31/12/2012" şeklinde değiştirilmiştir. (MD 10)

Bu madde ile, sigorta primi teşvikleri ile enerji desteği açısından Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca 2001 yılı için belirlenen fert başına gayri safi yurt içi hâsıla tutarı, 1500 ABD Doları veya daha az olan iller ile bu iller dışında kalan ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca 2003 yılı için belirlenen sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre endeks değeri eksi olan illerde,

"a) 01.04.2005 tarihinden itibaren yeni işe başlayan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, en az on işçi çalıştırmaları koşuluyla, bu iş yerlerinde çalıştırdıkları işçilerin,

b) 01.04.2005 tarihinden önce işe başlamış olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden asgarî on işçi çalıştıranların iş yerlerinde fiilen çalışan işçilerin,

Prime esas kazançları üzerinden 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 72 ve 73 üncü maddeleri uyarınca hesaplanan sigorta primlerinin işveren hissesinin; organize sanayi veya endüstri bölgelerinde kurulu iş yerleri için tamamı, diğer yerlerdeki iş yerleri için yüzde sekseni Hazinece karşılanır.

Hazinece karşılanacak tutar, işçi sayısı ile Sosyal Sigortalar Kanununun 78 inci maddesi uyarınca belirlenen prime esas kazanç alt sınırına göre hesaplanan işveren hissesi prim tutarının çarpımı sonucu bulunacak değer üzerinden, yukarıda belirtilen oranlara göre saptanan tutarı aşamaz.

İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Kuruma verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin işçi hissesine isabet eden tutarı ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın ödenmiş olması şarttır. Bu maddeye göre işveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Hazinece Kuruma yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı, işverenden tahsil edilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir.”

Şeklindeki maddenin uygulaması 31.12.2011 yılına kadar uzatılmıştır.

5.1. h) Bu Kanunun 3, 4 ve 6 ncı maddelerinde yer alan destek ve teşvikler, bu maddelerde belirtilen sürelerle bakılmaksızın Kanun kapsamına giren illerdeki yeni yatırımlardan; 31/12/2007 tarihine kadar tamamlananlar için münhasıran 4 üncü maddenin uygulaması açısından 31/12/2012 tarihine kadar, 31/12/2007 tarihine kadar tamamlananlar için 5 yıl, 31/12/2008 tarihine kadar tamamlananlar için 4 yıl, 31/12/2009 tarihine kadar tamamlananlar için 3 yıl süreyle uygulanır.

7 h kapsamındaki teşvikle de 31.12.2012 tarihine kadar uzatılmıştır.(MD 10)

6. 31/05/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 26- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalı ve hak sahiplerine;

a) 2010 yılı başından önce bağlanmış gelir ve aylık tutarları, dosya bazında ödenmesi gereken miktar esas alınmak kaydıyla;

1) 2010 yılı Ocak ödeme döneminden geçerli olmak üzere 60 TL tutarında artırılır. Ancak, bu artış tutarının 55 inci madde gereğince yapılması gereken artış tutarından az olması halinde 55 inci maddeye göre artırılarak ödenir.

2) 2010 yılı Temmuz ödeme döneminden geçerli olmak üzere, 55 inci maddeye göre 2010 yılı Temmuz ayı ödeme dönemine ait artış oranında artırılarak ödenir.

b) 2010 yılında bağlanacak malullük, yaşlılık veya ölüm aylıklarının 27 nci, 29 uncu, 33 üncü ve geçici 2 nci maddelere göre 2010 yılı Ocak ayı itibarıyla hesaplanan aylık tutarları, (a) bendinde belirtilen şekilde artırılarak ödenir.

c) İş kazaları ile meslek hastalıkları sigortasından hak kazanılan gelirlere esas günlük kazanç hesabına giren;

1) Son takvim ayı 2010 yılının birinci yarısına ait olanlara bağlanacak gelirler birinci fıkranın (a) bendinin (1) numaralı alt bendine göre,

2) Son takvim ayı 2010 yılının ikinci yarısına ait olanlara bağlanacak gelirler sadece birinci fıkranın (a) bendinin (2) numaralı alt bendine göre,

artırılarak ödenir.

d) Birinci fıkranın (a) bendinin (1) numaralı alt bendine göre yapılacak artış tutarı;

1) İş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasından sürekli iş göremezlik geliri almakta olanlara, gelir bağlanmasına esas olan sürekli iş göremezlik derecesi oranında,

2) Ölüm dosyalarında hak sahiplerinin hisseleri oranında,

3) Yabancı ülkelerle akdedilen sosyal güvenlik sözleşmeleri uyarınca kısmi gelir veya aylık alanlara, ülkemiz mevzuatına tabi olarak geçen prim ödeme gün sayılarının, sosyal güvenlik sözleşmesine göre nazara alınan toplam prim ödeme gün sayısına olan oranına göre,

uygulanır.

e) Birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen şekilde artırılan gelir ve aylıklar, 2010 yılında bu maddede belirtilen artışlar dışında 55 inci maddeye göre ayrıca artırılmaz." (MD 11)

7. Kanun maddelerinin yürürlük tarihleri ise şöyle belirlenmiştir.

a) 2 nci maddesi 31/12/2009 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

b) 7 nci, 10 uncu ve 11 inci maddeleri 01/01/2010 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

c) Diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.